

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

© Плоска А.В., 2012

Розглянуто основні проблеми інноваційної активності українських підприємств. Проаналізовано роль держави у підтримці інноваційної активності та обґрунтовано необхідність державної підтримки. Наведено принципи та форми державного фінансування інноваційної діяльності в Україні.

Ключові слова: інноваційна діяльність, держава, фінансова підтримка, принципи інноваційної діяльності.

A. Ploska

Lviv Polytechnic National University

SOCIO – ECONOMIC FEATURES OF STATE SUPPORT OF INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE

In the article basic problems of innovative activity of the Ukrainian enterprises are considered. The role of the state support of innovative activity is analysed. But grounded necessity of state support. Principles and forms of the state financing of innovative activity in Ukraine are resulted.

Keywords: innovation activities, the state, financial support, the principles of innovation

Постановка проблем: Сьогодні основою для суспільного прогресу є розвиток інноваційної діяльності. Наявність на підприємстві інноваційної складової підвищує його конкурентоспроможність на ринку та сприяє розвитку економіки загалом. Від того, яку частину займатиме інноваційна складова економічного розвитку будь-якої країни, залежить її роль і місце у світовій економічній системі, стабільність і рівень розвитку національної економіки сьогодні і в майбутньому.

Україна активно шукає вигідне місце у світовій економіці та політичній системі. Так, за результатами різноманітних міжнародних фінансових організацій, Україна знаходиться серед країн з дуже низьким рівнем високотехнологічної продукції в експорті (приблизно 5 %), порівняно з високорозвинутими країнами, де цей показник досягає 21 %, тому доцільно максимально використовувати свої можливості розвитку інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки інноваційна діяльність є невід’ємною складовою економік, то її дослідженням займаються як закордонні, так і вітчизняні фахівці. Про це свідчить значна кількість наукових праць з цього питання. Загальні риси інноваційних процесів в кінці ХХ ст. визначила Н. Іванова, значний внесок у дослідження сутності інноваційного процесу та шляхів його прискорення в Україні зробили А. Поручник, Л. Антонюк, В. Савчук та ін., окремі аспекти зарубіжного досвіду стимулювання інноваційної діяльності досліджували П. Папенчук, В. Іванов, С. Ропер. Однак ці дослідження стосуються окремих методів державної підтримки інноваційної діяльності переважно в США та деяких країнах Європи.

Цілі статі полягають у проведенні аналізу, групування та виділення найтипівіших форм і методів впливу держави на розвиток інноваційної активності.

Виклад основного матеріалу досліджень. Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг[1]. Регулювання інноваційної діяльності, відповідно до Закону України “Про інноваційну діяльність”, може здійснюватися на різних рівнях управління різними державними структурами — від Верховної Ради до органів виконавчої влади на місцях (рис.1). Їх участь у регулюванні інноваційних процесів обумовлена тими функціями, які вони виконують у загальній системі управління економікою країни.

Рис. 1. Структура державного управління інноваційною діяльністю [1]

Кожен з цих органів впливає на інноваційну діяльність – розглянемо детальніше окремо по кожному органу (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика державного управління інноваційною діяльністю [1]

Державні органи	Характеристика
1	2
Верховна Рада України	Визначає державну політику у сфері інноваційної діяльності, тобто створює законодавчу базу для інноваційної діяльності, визначає стратегічні напрямки інноваційної діяльності, визначає обсяги фінансування інноваційної діяльності
Верховна Рада Автономної Республіки Крим	Розглядає та затверджує строки та напрями інноваційної діяльності на регіональному рівні та розглядає регіональні інноваційні програми, які кредитуються з бюджету АРК, обласних і районних бюджетів. Контролює фінансування регіональних інноваційних програм за кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів
Кабінет Міністрів України	Здійснює державне управління та забезпечує реалізацію державної політики у сфері інноваційної діяльності; готує та подає Верховній Раді України пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та затверджує середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності загальнодержавного і галузевого рівнів; здійснює заходи щодо реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; сприяє створенню ефективної інфраструктури у сфері інноваційної діяльності; створює спеціалізовані державні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки інноваційних програм і проектів, затверджує їх статuti чи положення про них, підпорядковує ці установи спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності; готує та подає Верховній Раді України як складову частину проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік пропозиції щодо обсягів бюджетних коштів для фінансової підтримки виконання інноваційних проектів через спеціалізовані державні інноваційні фінансово-кредитні установи; затверджує положення про порядок державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів; інформує Верховну Раду України про виконання інноваційних проектів, які кредитувалися за кошти Державного бюджету України, і про повернення до бюджету наданих раніше кредитів

1	2
Рада Міністрів Автономної республіки Крим	Готує та подає пропозиції щодо середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня; розробляє проекти регіональних інноваційних програм; сприяє інноваційній діяльності у своєму регіоні і створенню сучасної інфраструктури у цій сфері; залучає підприємства, установи і організації, розташовані та підпорядковані їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку регіонів; доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору інноваційних проектів регіональних інноваційних; подають пропозиції стосовно включення інноваційних проектів за регіональними програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету.
Представницькі органи місцевого самоврядування	Затверджують місцеві інноваційні програми; у межах коштів бюджету розвитку; створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм; контролюють фінансування місцевих інноваційних програм і діяльність комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ[4, с. 23]
Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності.	Здійснює заходи щодо проведення єдиної науково-технічної та інноваційної політики; готує і подає КМУ пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня, державних інноваційних програм і щодо необхідних обсягів бюджетних коштів для їх кредитування; координує роботу у сфері інноваційної діяльності інших центральних органів виконавчої влади; здійснює державну реєстрацію інноваційних проектів і веде Державний реєстр інноваційних проектів; готує пропозиції щодо створення спеціалізованих державних інноваційних фінансово-кредитних та ін.
Спеціалізовані державні інноваційні фінансово-кредитні установи	Подають пропозиції у сфері інноваційної діяльності стосовно включення інноваційних проектів за місцевими програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи

Для активізації інноваційної активності підприємств необхідно забезпечити відповідні умови. Основними умовами є: соціальні, економічні, організаційно-правові. Опрацювавши літературні джерела [2–15], визначено такі умови (див. табл. 2)

Таблиця 2

Характеристика основних умов активізації інноваційної активності підприємств

Умови	Характеристика
1	2
Соціальні	Розвиток інновацій призводить до покращення науково-технічного процесу, що призводить до покращення виробничого процесу, тобто виробництва нової або удосконаленої продукції. Проте удосконалення процесу виробництва продукції сьогодні передбачає автоматизацію виробництва, що призводить до заміни людських робочих місць машинами. Тобто люди втрачають свої робочі місця і стають безробітними, це переважно відбувається зі старшими людьми, які працюють не перший рік і опановувати нові технології для них складно. Позитивною стороною інноваційний розвиток є для молодих людей, які закінчили навчання або ще навчаються, які здатні навчатись чогось нового та самі створювати щось нове. Негативною стороною є те що введення інновацій у виробництво потребує фінансування, насамперед на запуск інновацій у виробництво, а потім ще потрібні кошти для освоєння цих інновацій.
Економічні умови	З розвитком виробництва продукції покращується ефективність діяльності підприємства, тобто збільшення прибутковості. Розвиток підприємств призводить до розвитку галузі та економіки країни загалом. Розвиток економіки країни призведе до розвитку держави у всіх аспектах. Якщо держава матиме стабільну та міцну економічну систему, це дасть їй змогу гідно стояти на міжнародній арені. А держава з розвиненою економікою забезпечить благополуччя всього суспільства.

1	2
Організаційно-правові	<p>Інноваційна діяльність насамперед залежить від правової бази держави, оскільки держава прямо впливає на розвиток інновацій через закони. Інноваційна діяльність потребує підтримки держави перш за все фінансової, тому що все нове потребує різноманітних досліджень та експериментів (це стосується медицини, виробництва продукції, творів мистецтва тощо).</p> <p>Держава через вкладення у інноваційну діяльність фінансів та надання певних пільг інноваційним інститутам дає змогу людям розробляти інновації та покращувати життя усього суспільства.</p> <p>Сьогодні інноваційна діяльність в Україні не має достатньої підтримки з боку держави, тому країна не має змоги досліджувати та випробовувати інновації</p>

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основним завданням державної інноваційної політики має бути створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного створення, розвитку і використання науково-технічного розвитку та потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних технологій, виробництва і реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Крім того, законодавством визначено правові, економічні і організаційні основи державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлено форми стимулювання державою інноваційних процесів, однак реальних заходів щодо підтримання інноваційної моделі розвитку економіки України, на жаль, не здійснюється. Згідно із Законом, державну підтримку отримують суб'єкти господарювання усіх форм власності, які реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства усіх форм власності, які мають статус інноваційних. Водночас обсяги інвестицій у інноваційну діяльність є достатньо низькими, що вкотре доводить що реальних умов для активізації інноваційної активності незабезпечено, тому перспективою подальших досліджень є розроблення рекомендацій із створення умов для залучення іноземних джерел підвищення інноваційної активності.

1. Закон України “Про інноваційну діяльність” № 40-IV від 04.07.2002 // *Офіційний вісник України*. – 2002. – № 31. – С. 145.
2. Абрамова В. О. *Проблеми державного управління інноваційними процесами в Україні* / В. О. Абрамова // *Соціально-економічні аспекти промислової політики: Соц. політика и человек. развитие: (Сб. науч. тр.)*. – Донецьк, 2003. – Т.2. – С.470–473.
3. Андрейченко А.В. *Інноваційна діяльність – суть, види, фактори. Інноваційна політика держави* / А.В. Андрейченко // *Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр.* – Одеса, 2002. – Вип.13. – С.447–450.
4. Андроциук Г. *Інноваційна діяльність в Україні: економічний механізм стимулювання* / Головний консультант Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України. / Андроциук Г. // *Інтелект. власність*. – 2000. – № 12. – С.23.
5. Возняк Г. В. *Державне стимулювання інвестиційно-інноваційної сфери економіки України* / Г. В. Возняк // *Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр.* – Одеса, 2002. – Вип.13. – С.379–382.
6. Воротін В. Є. *Державна інвестиційна політика та інноваційний механізм її реалізації в Україні* // *Наукові праці / Міжрегіональна акад. упр. персоналом*. – К., 2002. – Вип.3: *Інноваційний менеджмент: проблеми формування в умовах перехідної економіки*. – С.29–32.
7. Гладій С. П. *Форми, методи та інструменти державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні* / С. П. Гладій // *Вісник Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Сер.: Економіка*. – К., 2002. – Вип.63. – С.38–40.
8. Горбатенко А. В. *Державна підтримка інноваційних проектів* / А. В. Горбатенко // *Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр.* – Одеса, 2002. – Вип.13. – С.252–255.
9. Дмитренко М.А. *Роль держави у підтримці та стимулюванні інноваційної діяльності* / М.А. Дмитренко // *Вісн. Укр. акад. банків. справи*. – 2003. – № 1(14). – С. 77–81.
10. Колодинський С. Б. *Особливості державного регулювання інноваційної діяльності* / С. Б. Колодинський // *Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр.* – Одеса, 2002. – Вип.13. – С.149–152.
11. Никифоров А. Е. *Організаційно-економічний механізм державного регулювання інноваційної діяльності в Україні* / А. Е. Никифоров // *Прометей: Регион. сб. науч. тр. по экономике*. – Донецьк, 2003. – № 2 (11). – С.196–207.
12. Павлов В. І. *Державне регулювання інноваційних процесів у системі регіонального розвитку* / В. І. Павлов // *Город, регион, государство: проблемы распределения полномочий: Сб. науч. тр.* – Донецьк, 2003. – С.246–252.
13. Петрушевська В. В. *Державне регулювання інноваційно-інвестиційних*

пріоритетів динамічного розвитку економіки України / В. В. Петрушевська // Міжнародна науково-практична конференція “Стратегія інноваційного розвитку підприємств України”, 17–20 вересня 2003 р.: Зб. наук. пр. – К., 2003. – Т.1. – С.137–141. 14. Подмазко О. М. Державне регулювання інноваційного процесу / О. М. Подмазко // Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр. – Одеса, 2002. – Вип.11. – С.131–134. 15. Смеричевський С. Ф. Державне регулювання інноваційно-інвестиційної стратегії активізації діяльності промислових підприємств / С. Ф. Смеричевський, Н. М. Ткачова, Т. А. Гончарова // Прометей: Регион. сб. науч. тр. по экономике. – Донецк, 2003. – № 1 (10). – С.146–157.

УДК 330.341.1

Т.О. Смірнова., Х.Ю. Малкуш

Національний університет “Львівська політехніка”

КРИТЕРІЇ ВИБОРУ ПЕРІОДУ ВИХОДУ З ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ

© Смірнова Т.О., Малкуш Х.Ю., 2012

Розглянуто шляхи фінансування ризикових інвестиційних проектів та узагальнено і визначено етапи достартового, стартового, початкового та швидкого розширення та ліквідності бізнес-проектів. Проведена типологізація стадій виходу інвесторів із венчурного капіталу .

Ключові слова: інвестиції, фінансування, капітал, венчурні капіталовкладення, ризики, бізнес-проекти .

T.O. Smirnova, H.Y. Malkush

Lviv Polytechnic National University

CRITERIA OF CHOOSING THE PERIOD FOR WITHDRAWAL FROM VENTURE CAPITAL

In the article the ways of financing of risk investment projects are considered and generalized and certainly the stages of to starting, starting, initial and rapid expansion and liquidity of projects of businesses. Conducted the typologies’ stages of output of investors from a venture capital .

Keywords: investments, financings, capital, venture capital investments, risks, projects of businesses .

Постановка проблеми. Однією з найважливіших областей венчурних вкладень є поетапне фінансування ринкових бізнес-проектів. Розподілення інвестиційних потоків за етапами пояснюється бажанням знизити рівень фінансового ризику у випадках відхилення планової реалізації проекту. Також це викликано потребою залучення додаткового обсягу грошових засобів за умови рентабельного розвитку інвестиційного проекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових публікаціях недостатньо висвітлюються питання щодо стадій виходу з венчурного капіталу. Зокрема, багато вчених не поділяють ці стадії на окремі процеси, на яких заснований вибір горизонту виходу з капіталу: врахування плану отримання першої рентабельності; впевненість інвестора у позитивному розвитку інвестиційного проекту у перспективі; ранг оцінювання інвестором майбутнього економічного простору. На підставі дослідження наукової літератури та практичного досвіду підприємництва можна зробити висновок, що вітчизняний ринок венчурного інвестування розвивається низькими темпами, і це важливе джерело фінансування інноваційних підприємств ще не відіграє належної ролі.